

Brüssel, 4. juuni 2021
(OR. en)

9145/21

SOC 356
EMPL 266
ECOFIN 509

MÄRKUS

Saatja:	Sotsiaalkaitsekomitee
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Peamised järeldused sotsiaalkaitsekomitee ja Euroopa Komisjoni pensionide piisavuse 2021. aasta aruande kohta – Kinnitamine

---

Delegatsioonidele edastatakse sotsiaalkaitsekomitee poolt 18. mail 2021 vastu võetud aruande peamised järeldused, pidades silmas nende eelseisvat kinnitamist tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu 14. juuni 2021. aasta istungil.

Täielik aruanne, mille on ühiselt ette valmistanud Euroopa Komisjon (DG EMPL) ja sotsiaalkaitsekomitee, on esitatud dokumentides 9145/21 ADD 1 ja ADD 2.

Pensionide piisavuse 2021. aasta aruanne

PEAMISED JÄRELDUSED

Euroopa sotsiaalõiguste samba 15. põhimõte edendab õigust vanas eas saadavale sissetulekule ja pensionile. Nagu on kirjeldatud Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas,¹ toetatakse sotsiaalkaitsekomitee ja Euroopa Komisjoni poolt ühiselt koostatud pensionide piisavuse 2021. aasta aruandes riikide jõupingutusi piisavate pensionide ja miinimumsissetuleku tagamiseks, analüüsides praeguste ja tulevaste pensionide piisavust, st kuidas pension **aitab säilitada meeste ja naiste sissetulekut nende pensioniea jooksul ja vältida vaesust vanas eas**. Inimeste eluea pikenemine ja tööealise elanikkonna kahanemine avaldab järgmistel aastakümnetel survet Euroopa pensionisüsteemidele. Kuigi võib eeldada, et COVID-19 kriis mõjutab tulevikus vanemaealiste sissetulekuid, on praeguses etapis järelduste tegemine ennatlik ning seda teemat käsitletakse kõnealuse aruande järgmises väljaandes. Aruandes on rõhutatud järgmist.

Pärast olukorra paranemist, mis kestis kümme aastat, ei ole tehtud täiendavaid edusamme vanemaealiste inimeste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohu vähendamiseks ELis.

- Eakate vaesus ja sotsiaalne tõrjutus on alates 2016. aastast veidi suurenenud, kuigi kõnealused näitajad on märkimisväärselt väiksemad kui 2008. aastal.** ELis elas 2019. aastal vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus peaaegu 18,5 % 65-aastastest ja vanematest inimestest (16,1 miljonit inimest), samas kui mõnes riigis võib see näitaja ulatuda 50 %ni. Vanemaealiste inimeste rahalise vaesuse oht on viimase kolme aasta jooksul mõnevõrra suurenenud, samal ajal kui materiaalne puudus on jätkuvalt vähenenud. Samas on eakate inimeste arvu prognoositud suurenemist silmas pidades tõenäoline, et vaesuse ohus olevate eakate inimeste absoluutarv kasvab.

---

¹ Komisjoni talituste töödokument, mis on lisatud Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavale, SWD(2021) 46 final.

2. **Vanemaealiste inimeste sissetulek on võrreldes nooremate põlvkondade sissetulekuga alates 2016. aastast veidi vähenenud, mis kajastab tööaliste inimeste sissetulekute jätkuvat kasvu.** ELi vanemaealiste inimeste mediaansissetulek moodustas 2019. aastal 89 % tööalise elanikkonna (18–64-aastased) vastavast sissetulekust, kusjuures riikidevahelised erinevused olid suured. Pikemas perspektiivis on nooremate põlvkondade haridustaseme tõus peamine tegur, mis põhjustab põlvkondade vahelisi sissetuleku erinevusi. Liikmesriikides on pensionitulu osakaal karjääri lõpus saadavast sissetulekust kolmandik kuni enam kui kaks kolmandikku.
3. **ELi tasandil on pensioniiga viimase kümne aasta jooksul veidi lühenenud, sest tööturult väljumise iga on mitmes liikmesriigis tõusnud oodatavast elueast kiiremini.** Pensioniiga, mida mõõdetakse alates viimasest töökohast lahkumisest, kestab keskmiselt veidi üle 20 aasta, mis vastab natuke vähem kui poolele tööelule. Kuigi paljud riigid on tööturult väljumise ja ennetähtaegselt pensionile jäämise tingimusi karmistanud, on sellised meetmed siiski suhteliselt hiljutised ning nende täielik võimalik mõju pensioniea kestusele ei pruugi veel selge olla.

Piisava elatustaseme säilitamine kogu pensioniea jooksul on endiselt probleem, eelkõige naiste jaoks.

4. **Sooline ebavõrdsus suureneb vanemas eas veelgi.** EL 27s on vanemaealiste vaesuse puhul sooline ebavõrdsus suurem kui tööaliste inimeste puhul ning sooline pensionilõhe, mis on tingitud tööturu ebavõrdsuse koondmõjust, on endiselt suur (2019. aastal 29,5 %), kuigi see on veidi vähenenud (2016. aastal oli see 32,3 %); riikidevaheline ühtlustumine on olnud vähene.
5. **Eakate vaesusrisk suureneb naiste puhul pärast 75. eluaastat, kuna naiste oodatav eluiga on pikem ja nad on sageli üksikud.** Toitjakaotuspensionid aitavad sissetulekut vanemaealistele naistele ümber jaotada, kuid ei ole piisavad, et korvata karjääriga seotud ebavõrdsust.

6. **Pensioniosakute eraldamine seoses perekondlikest põhjustest või töötusest tingitud karjäärikatkestustega on mõjus poliitiline vahend pensioniõiguste kaitsmiseks.** Prognoosid näitavad, et pensioniosakute eraldamine seoses lapsehoiu ja töötusega piirab enamikus liikmesriikides märkimisväärselt karjäärikatkestuste mõju pensionihüvitistele ning üha levinum on pensioniosakute eraldamine seoses ülalpeetava täiskasvanu hooldamisega, kuigi selles valdkonnas esineb endiselt lünki.
7. **Taskukohased ja kvaliteetsed tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse teenused on olulised piisava elatustaseme säilitamiseks kogu pensioniea jooksul.** Kuigi viimase kolme aasta jooksul on vähenenud nende eakate osakaal, kes ei saa endale tervishoiuteenuseid lubada, on liiga paljudel vanemaealistel eurooplastel, kellest enamik on naised, võimatu endale lubada vajalikku pikaajalist hooldust; näiteks ei saa iga kolmas eakas eurooplane endale lubada koduhooldust.

Sissetulekute ebavõrdsus vanemaealiste inimeste hulgas püsib, kuigi pensioni- ja maksupoliitika võib aidata seda leevendada.

8. **Sissetulekute ebavõrdsus vanemas eas püsib, kuid tänu pensioni- ja maksusüsteemide ümberjaotavale mõjule on see enamikus liikmesriikides väiksem kui tööealise elanikkonna puhul.** Aastatel 2007–2019 suurenes EL 27s veidi 65-aastaste ja vanemate inimeste sissetulekute ebavõrdsus. Sissetuleku asendamise määr on enamasti kõrgem madalapalgaliste puhul, mis aitab kaasa ressursside jagamisele ja ümberjaotamisele sotsiaalmajanduslike rühmade vahel. Pensionimaksete ja -hüvitiste maksustamislahendus mõjutab pensionitulu jaotumist ja piisavust.
9. **Eakate suhtelise vaesuse süvik on viimase kolme aasta jooksul järk-järgult suurenenud,** mis tähendab, et vanemaealised inimesed, kes on vaesed, jäävad ülejäänud elanikkonnast üha enam maha ning nende sissetuleku tõstmine üle vaesuspiiri eeldab suuremaid jõupingutusi.

10. **Minimaalsed vanadushüvitised võivad olla oluline piisavuse tagatis lühikese karjääri või väikese sissetulekuga inimeste jaoks.** Liikmesriigid on kehtestanud mitmesugused miinimumsissetuleku kavad, mis on sageli mitteosamakselised ja vajadusepõhised. Miinimumhüvitistest sõltuvate eakate, sagedamini naiste osakaal on viimase kolme aasta jooksul jäänud üldiselt stabiilseks, samal ajal kui mitmes riigis on võetud uusi meetmeid vanemaealiste inimeste miinimumsissetuleku kaitse laiendamiseks.

Tulevikus peab tööelu kestma piisava pensioni tagamiseks kauem.

11. **Piisavad pensionid sõltuvad üha enam pikemast karjäärist.** Teoreetilised prognoosid näitavad, et enamikus liikmesriikides on 2059. aastal pensionile jäävate inimeste pension võrreldes nende tõise sissetulekuga madalam kui sarnase karjääriga pensionäridel 2019. aastal. Nii pensioniiga kui ka tegelik pensioniiga tõusevad järgmistel kümnenditel tõenäoliselt jätkuvalt, sest ennetähtaegselt pensionile jäämise võimalused vähenevad, kuigi riikide vahel esineb märkimisväärsed erinevusi. Karjääri kestuse prognoositav kasv jääb enamasti pensioniea tõusust maha ega ole piisav, et hoida ära hüvitiste taseme suhtelist langust.
12. **Enamikus riikides mõjutab tööturule sisenemise vanus pensionihüvitiste taset vähem kui pensioniiga.** Kuigi prognoosid näitavad, et kaks aastat pärast pensioniikka jõudmist töötamine tooks märkimisväärselt kasu, ei kaasne enamikus liikmesriikides eriti kõrget asendusmäära pika karjääriga, mis algab varakult, kuid lõpeb standardsesse pensioniikka jõudmisel, nagu võib juhtuda paljude madala kvalifikatsiooniga töötajate puhul; kõnealune olukord tõstatab küsimusi selle kohta, kuidas pensionisüsteemid pikka töökarjääri tasustavad.

Pensionisüsteemid arenevad muutuva majanduse ja tööturu tingimustes ning nende piisavuse säilitamiseks võib olla vaja rahastamisallikad ümber hinnata.

13. **Kuigi paljud reformid on jätkuvalt edendanud tööea pikenemist, on mitu liikmesriiki võtnud meetmeid ka pensionide piisavuse suurendamiseks.** Viimase kolme aasta jooksul on reformide peamised suundumused seisnenud stiimulite abil hilisema pensionile jäämise edendamises, pensionisüsteemide sissetulekute säilitamise suutlikkuse ja kaasavuse suurendamises, sealhulgas ebatüüpilises töösuhtes isikute ja füüsilisest isikust ettevõtjate hõlmamises, jõupingutuste jätkamises selliste vaesusevastaste kaitsemeetmete laiendamiseks nagu miinimumhüvitised ning pensionide rahastamise reformimises.
14. **Kulutused vanadushüvitistele moodustavad olulise osa SKPst ja sotsiaalkaitse kogukulutustest ning jäid aastatel 2005–2018 ELi tasandil üldjoontes muutumatuks.** Fiskaalpoliitika tasakaalustas suurel määral demograafilise arengu mõju. Kuigi keskmine näitaja on 10,8 % SKPst, on kulutused riigiti väga erinevad (2018. aastal 4,6–13,7 % SKPst), kajastades pensionisüsteemide ja laiemate sotsiaalkaitstesüsteemide erinevat ülesehitust. Samal ajal seostati selle perioodi jooksul suurenenud pensionikulusid vanemaealiste inimeste veidi väiksema sissetulekute ebavõrdsusega enamikus liikmesriikides.

15. **Maksusüsteemide ja sotsiaalmaksete ülesehitus, sealhulgas nende kõlblikkuse kriteeriumid ja progressiivsus, mõjutab pensionisüsteemide rahastamisbaasi ning nende vastupanuvõimet muutuva majanduse ja tööturu tingimustes.** Kuigi ELis rahastatakse vanadushüvitisi peamiselt sotsiaalmaksetest, võis ajavahemikul 2005–2018 täheldada ulatuslikku nihet valitsemissektori tuludest rahastamise suunas, mis kajastab eeskätt tööandjate makstava osa vähenemist. Rahvastiku vananemine ja muutused tööturul avaldavad survet osamaksetel põhinevatele süsteemidele, mistõttu on vaja uurida muude rahastamisallikate kasutamise võimalust, sealhulgas laiendades maksustatava sissetuleku liike või minnes palgatulu maksustamiselt üle muude sissetulekuvormide maksustamisele. Pensionisüsteemide sotsiaalsete eesmärkide saavutamine koos jätkusuutlikkuse säilitamisega võib nõuda liikmesriikidelt erinevaid lähenemisviise rahastamisele. Enamasti on üldisest maksustamisest saadav tulu olnud stabiilsem kui palgatulu ning selle kasutamine sotsiaalkaitse rahastamiseks võiks aidata kindlustada rahastamisbaasi. Üha enam uuritakse muude rahastamisallikate, näiteks mõnes liikmesriigis juba kasutatava käibemaksu või keskkonnamaksude kasutamise võimalusi.

Neid tähelepanekuid silmas pidades leiab sotsiaalkaitsekomitee, et Euroopa sotsiaalõiguste samba asjaomaste põhimõtete rakendamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi ning samateemaline üleskutse on esitatud ka tegevuskavas². EL peaks jätkuvalt toetama liikmesriikide poolt piisavate pensionide tagamiseks tehtavaid jõupingutusi, sealhulgas edendades soolist võrdõiguslikkust pensionide valdkonnas ning hooldusega seotud karjäärikatkestuste puhul pensioniosakute eraldamist. Algatused, mille eesmärk on suurendada võrdõiguslikkust ja parandada sissetuleku kaitset tööelu jooksul, näiteks töö- ja eraelu tasakaalustamise direktiiv,³ samuti noorte tööhõive ja pikema tööelu edendamine, võivad aidata praegustel töötajatel koguda piisavaid pensione. Vaja on teha järjekindlaid jõupingutusi, et tagada ebatüüpilise lepinguga töötajatele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele piisav hõlmatus ning pensioniõiguste kogumise võimalused, võttes järelmeetmeid seoses nõukogu soovitusega, milles käsitletakse juurdepääsu sotsiaalkaitsele,⁴ ning kohandada pensionisüsteeme vastavalt paindliku ja liikuva tööjõu vajadustele.

Sotsiaalkaitsekomitee kutsub üles pidama laiahaardelist ja avatud arutelu selle üle, kuidas pensionisüsteemid koos laiema sotsiaal-, tööhõive- ja maksupoliitikaga saavad toetada eakate piisavat sissetulekut, võttes arvesse elanikkonna vananemist ja tööturu muutumist. Sotsiaalkaitsekomitee kutsub majanduspoliitika komiteed üles võtma järelmeetmeid seoses pensione käsitleva 2019. aasta ühisdokumendiga, arutades koos 2021. aastal koostatud pensionide piisavuse aruande, pikaajalise hoolduse aruande ja rahvastiku vananemise aruande järeldu.

Pensionide piisavust ja ebavõrdsust tuleb pidevalt jälgida ja analüüsida, eelkõige pidades silmas COVID-19 kriisi ja selle eeldatavat mõju tööturgudele, sotsiaalkaitsele ja sotsiaalsele sidususele. Seepärast kavatsevad sotsiaalkaitsekomitee ja komisjon koostada 2024. aastal vastuvõtmiseks viienda pensionide piisavuse aruande.

---

² Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava, COM(2021) 102 final.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1158, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu.

⁴ Nõukogu 8. novembri 2019. aasta soovitus, milles käsitletakse töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate juurdepääsu sotsiaalkaitsele.